

Irena Wygodzka

Maiden name

Beitner

Place of birth

Μαγδεμβούργο, Γερμανία

Year of birth

1922

Place of death

Βαρσοβία, Πολωνία

Year of death

2014

Οικογένεια

Το όνομά μου είναι Eni Wygodzka, το γένος Beitner. Το όνομα Erna ήταν το όνομα που χρησιμοποιούνταν στα έγγραφα, στην ταυτότητα, αλλά τόσο οι φίλοι μου όσο και η οικογένειά μου με αποκαλούσαν πάντα Eni. Ένα από τα ξαδέλφια μου με φώναζε Koziula [από την πολωνική λέξη «koza» που σημαίνει κασίκα], επειδή ήμουν κάπως άγρια και ανήσυχη... Irena, αυτό έγινε [το όνομα αυτό έμεινε] μόνο αφού επέστρεψα στην Πολωνία, το 1947.

**Η Irena με τον πατέρα της
Herman Beitner 1935**

σιδηρικών- αυτό είναι το μόνο που ξέρω. Είναι πολύ πιθανό οι οικογένειες των γονέων μου να γνωρίστηκαν μέσω των επιχειρήσεων - αυτών των καταστημάτων σιδηρικών. Έγιναν

Η οικογένεια του πατέρα μου καταγόταν από την Dąbrowa Górnicza και της μητέρας μου από το Będzin [πόλεις της νότιας Πολωνίας]. Θυμάμαι μόνο έναν παππού από την πλευρά του πατέρα που είχε ένα κατάστημα σιδηρικών... Πρέπει να ήταν οικογενειακή επιχείρηση. Το πατρικό όνομα της μητέρας μου είναι Londner. Οι γονείς της πέθαναν νωρίς, δεν τους γνώρισα. Ο πατέρας της μητέρας είχε ένα κατάστημα στο Będzin- επίσης ένα κατάστημα

δύο γάμοι μεταξύ δύο οικογενειών. Πρώτα ο Tobiasz, ο αδελφός του πατέρα μου, παντρεύτηκε τη Mania, την αδελφή της μητέρας μου. Και σε αυτόν τον γάμο η μητέρα μου πρέπει να γνώρισε τον αδελφό του Tobiasz. Μάλλον ερωτεύτηκαν, αλλά κατά κάποιο τρόπο η μητέρα δεν μίλησε ποτέ γι' αυτό. Αυτές ήταν οικογένειες που με δυσκολία τα έβγαζαν πέρα. Αυτό πιστεύω.

Το όνομα της μητέρας μου ήταν Bala, αλλά επίσημα, στα έγγραφα - Bajla, νομίζω. Αλλά υπέγραφε επίσης με το όνομά της Balbina. Ο πατέρας μου, θυμάμαι, αποκαλούσε τη μαμά «Balcia». Όταν μιλούσαν γίντις μεταξύ τους, η μητέρα αποκαλούσε τον πατέρα «Hershel», αλλά όταν μιλούσαν πολωνικά - Herman.

Θυμάμαι πως η μητέρα μου είπε ότι περίμενε επτά χρόνια, επειδή κατά τη διάρκεια του Πρώτου Παγκοσμίου Πολέμου ο πατέρας μου ήταν στο στρατό. Ήταν στον στρατό μεταξύ 1914 και 1918, και νομίζω ότι παντρεύτηκαν το 1919, επειδή ο αδελφός μου, ο Natan, γεννήθηκε το 1921 και εγώ το 1922. Μετά τον γάμο οι γονείς μου πήγαν στο Μαγδεμβούργο, πρωτεύουσα του κρατιδίου Σαξονίας-Άνχαλτ. Υπήρχε μια σοβαρή κρίση [στην Πολωνία] και γι' αυτό ο πατέρας μου πήγε στη Γερμανία ψάχνοντας για δουλειά. Νομίζω ότι πρέπει να ήταν το 1920.

Παιδική ηλικία, ενηλικίωση, θρησκευτική ζωή και εκπαίδευση

Όταν ήμουν δύο ετών, οι γονείς μου επέστρεψαν στην Πολωνία. Πήγαμε στο Κατοβίτσε της Πολωνίας. Εκεί γεννήθηκαν οι δύο αδελφές μου, η Zosia και η Jadzia [Jadwiga]. Στο Κατοβίτσε, ο πατέρας μου ήταν μεσίτης.

Η μητέρα πάντα ανησυχούσε ότι δεν είχε αρκετά χρήματα. Απ' όσο θυμάμαι, δεν ήταν τόσο άσχημα... Αλλά θυμάμαι ότι οι γονείς μου μιλούσαν πάντα για το ότι είχαν χρέη. Η μητέρα φρόντιζε το σπίτι, υπήρχαν τέσσερα παιδιά, οπότε υπήρχε πολλή δουλειά. Δεν υπήρχαν πολυτέλειες. Είχαμε μία υπηρέτρια. Ήταν πάντα Πολωνή. Οι υπηρέτες έρχονταν και έφευγαν για διάφορους λόγους.

Η οικογένεια Beitner το 1923

Μιλούσαμε πολωνικά στο σπίτι. Οι γονείς μου μιλούσαν επίσης γερμανικά και γίντις. Εμείς, τα παιδιά, μιλούσαμε πολωνικά και γερμανικά. Το μόνο βιβλίο που θυμάμαι ότι είχαμε στο σπίτι ήταν στα πολωνικά. Ήταν του Τολστόι, θυμάμαι... Οι γονείς μου δεν διάβαζαν πολύ. Δεν είχαν ακαδημαϊκή μόρφωση, δεν είχαν ανάγκη. Ήταν απλοί άνθρωποι. Οι φίλοι των γονιών μου ήταν Εβραίοι. Δεν είχαμε στενές σχέσεις με Πολωνούς. Οι τρεις εθνικότητες στην πόλη: Πολωνοί, Εβραίοι και Γερμανοί δεν είχαν στενές σχέσεις. Οι Εβραίοι συναντιόντουσαν με τους Εβραίους και οι άλλοι μάλλον με τους δικούς τους.

Το φαγητό της μητέρας ήταν κόσερ. Οι γονείς μου γιόρταζαν τις παραδοσιακές γιορτές: Το Πέσαχ, τη Χανουκά, το Πουρίμ. Η μητέρα άναβε κεριά τις Παρασκευές. Όταν άναβε τα κεριά, έλεγε τις προσευχές, αλλά δεν προσευχόταν σε άλλες περιπτώσεις. Δεν πήγαινε συχνά στη συναγωγή, δεν ήταν φανατικά θρησκευόμενη. Ο πατέρας πήγαινε στη συναγωγή, αλλά μόνο στις γιορτές, όχι τις Παρασκευές. Όχι κάθε βδομάδα, όπως οι θρησκευόμενοι Εβραίοι. Δεν είχε μούσι, ήταν πιο προσδευτικός. Δεν κάναμε τίποτα το Σάββατο. Τότε δεχόμασταν επισκέψεις. Αλλά δεν νομίζω ότι τηρούσαμε όλους αυτούς τους περιορισμούς. Μαγειρεύαμε, ανάβαμε τα φώτα, αλλά δεν νομίζω ότι ταξιδεύαμε. Δεν επιτρεπόταν να τρώμε ζαμπόν, αλλά οι φίλοι μου και εγώ συχνά αγοράζαμε ένα σάντουιτς με ζαμπόν και το τρώγαμε στην πύλη. Δεν ήμουν ποτέ θρησκευόμενη. Θυμάμαι ότι πήγαινα στη συναγωγή μόνο στις μεγάλες γιορτές και παίζαμε στους κήπους γύρω από τη συναγωγή. Θυμάμαι ότι ο αδελφός μου συζητούσε θρησκευτικά θέματα με τον πατέρα μας και προσπαθούσε να του αποδείξει ότι ο Θεός δεν υπήρχε, ότι όλα αυτά τα είχαν επινοήσει οι άνθρωποι. Και εμείς, τα κορίτσια, δεν νοιαζόμασταν και πολύ για τη θρησκεία.

Ήμουν έξι ετών όταν άρχισα να πηγαίνω στο δημοτικό σχολείο Berek Joselewicz. Ήταν πολύ κοντά στο σπίτι μας... Λοιπόν, δεν ήμουν τόσο καλή μαθήτριά. Μια φορά χρειάστηκε να επαναλάβω μια τάξη, την έκτη. Ναι, απέτυχα στα μαθηματικά και τη φυσική. Θυμάμαι ότι μου κόστισε πολύ. Οι γονείς μου στο σπίτι δεν με τιμώρησαν. Λυπήθηκαν, όπως κι εγώ. Έτσι, επανέλαβα την έκτη τάξη και αποφοίτησα από εκείνο το δημοτικό σχολείο μετά από οκτώ χρόνια, επειδή υπήρχαν επτά τάξεις συνολικά. Άρχισα να πηγαίνω στο γυμνάσιο όταν ήμουν 14 ετών [1936]. Ήταν ένα επαγγελματικό γυμνάσιο της Ένωσης Γυναικών Πολωνίας στο Κατοβίτσε. Ένα σχολείο μόνο για κορίτσια. Μαθαίναμε ραπτική και κορσεδοποιία. Δεν ήθελα να εργαστώ σε αυτό το επάγγελμα, αλλά οι γονείς μου με έστειλαν εκεί. Επειδή δεν ήμουν τόσο καλή μαθήτριά, με έστειλαν σε επαγγελματικό σχολείο, ώστε να μάθω μια τέχνη.

Ο πατέρας μου ήταν μέλος της Γενικής Σιωνιστικής Οργάνωσης. Εκτελούσε χρέη ταμιά. Οι γονείς μου ήθελαν να μεταναστεύσουν στην Παλαιστίνη, αλλά ποτέ δεν είχαν αρκετά χρήματα για τα εισιτήρια για να πάνε με όλη την οικογένεια. Έτσι δεν φύγαμε ποτέ. Οι σιωνιστικές απόψεις ήταν δημοφιλείς μεταξύ των αδελφών του πατέρα μου. Η μητέρα ήθελε να φύγουμε, αλλά δεν ήταν μέλος σε καμία σιωνιστική οργάνωση.

Ο αδελφός μου ο Natan ήταν πιο έξυπνος και ταλαντούχος από μένα. Διαφωνούσα συνέχεια με τον Natan. Αργότερα ήμασταν πολύ δεμένοι, συμπαθούσαμε πολύ ο ένας τον άλλον. Ο Natan δεν ήθελε να πάει στην Παλαιστίνη, όπως οι γονείς μας και εγώ. Δεν είχε καμία σχέση με τον σιωνισμό, ήταν περισσότερο κομμουνιστής.

Η Irena Wygodzka με τους φίλους της από την Akiba στο Zakopane. 1936

Ήμουν εννέα ετών [1931] όταν εντάχθηκα στη σιωνιστική οργάνωση και όπου παρέμεινα μέχρι το τέλος. Οι φίλοι μου με ενθάρρυναν να το κάνω. Οι γονείς μου δεν έφεραν αντίρρηση. Έγινα μέλος της Akiba. Στην Akiba συναντιόμασταν, μαθαίναμε εβραϊκά, τραγουδούσαμε κάποια τραγούδια στα εβραϊκά. Ήταν αρκετά διασκεδαστικό. Θέλαμε να φύγουμε για την Παλαιστίνη. Μελέτες, συζητήσεις, κατασκηνώσεις - όλα αυτά μας προετοίμαζαν για τη μετανάστευση. Μας έλεγαν για την Παλαιστίνη... Μας μιλούσαν πολύ για την ηθική, την υπερηφάνεια, την αγάπη για την ισραηλινή γη. Όταν ήμουν 12, 13 ετών πήγα για πρώτη φορά σε κατασκήνωση. Πήγα σε κατασκήνωση με την Akiba, ίσως μια φορά με τη Ha-Noar. Αυτό δεν άρεσε πολύ στους γονείς μου. Έπρεπε να πληρώσουν, ήταν ακριβό. Αλλά πάντα κατάφερα με κάποιο τρόπο να τους πείσω.

Γινόntonουσαν συζητήσεις για τρέχοντα γεγονότα, πολιτικά και σεξουαλικά θέματα. Αυτές οι συζητήσεις με έκαναν να συνειδητοποιήσω [τη σεξουαλικότητα]. Ήμουν πολύ νέα τότε, 12-13 ετών. Τι γνωρίζαμε τότε; Τίποτα. Οι γονείς μας δεν μας έλεγαν τίποτα. Δεν έβγαίνα ραντεβού. Δεν ερωτευόμουν εύκολα... ακόμα κι όταν ερωτευόμουν ήταν πλατωνικό. Υπήρχε αυτός ο Moniek Fajner. Ήταν από το Będzin. Ο Moniek Fajner έφυγε για την Παλαιστίνη, το 1937. Μου έγραφε γράμματα, ήταν ερωτευμένος μαζί μου, αλλά εγώ δεν του απαντούσα.

Ο Δεύτερος Παγκόσμιος Πόλεμος και το Ολοκαύτωμα

Ίσως μια μέρα πριν ξεσπάσει ο πόλεμος, φύγαμε τρέχοντας από το Κατοβίτσε, γιατί φοβόμασταν τους Γερμανούς. Όλοι έτρεχαν μακριά, όχι μόνο οι Εβραίοι. Κανείς όμως δεν υπολόγιζε πόσο γρήγορα θα μας προλάβαιναν. Βρισκόμασταν κάπου κοντά στο OIkusz, στο Wolbrom, στη νότια Πολωνία. [Μετά επιστρέψαμε] στο Sosnowiec, της νότιας Πολωνίας, στην αδελφή της μητέρας μου [Mania] και στον αδελφό του πατέρα μου [Tobiasz], δηλαδή στους πιο κοντινούς μου συγγενείς.

Και τότε άρχισε αυτή η φρικτική κατοχή. Ήμουν επαναστατικό κορίτσι, οπότε αποφάσισα να το σκάσω. Δεν είπα τίποτα στους γονείς μου. Και ο αδελφός μου και εγώ, αποφασίσαμε να πάμε στο Λβιβ [σημ. δυτική Ουκρανία], στους Ρώσους [Σοβιετικούς]. Αυτό ήταν ακόμα τον Σεπτέμβριο του 1939. Φύγαμε λοιπόν από το σπίτι, περπατούσαμε και περπατούσαμε, μερικές φορές μας έπαιρνε κάποια ιππήλατη άμαξα. Φτάσαμε στην Κρακοβία. Αποδείχτηκε ότι δεν είχαμε καθόλου χρήματα. Έτσι ο αδελφός μου γύρισε στο Sosnowiec για να βγάλει κάποια χρήματα. Επέστρεψε με τον πατέρα [από το Sosnowiec στην Κρακοβία]. Ο πατέρας είχε αποφασίσει ότι έπρεπε να το σκάσει κι αυτός, γιατί ήταν ο διευθυντής εκείνων των πολυκατοικιών όπου ζούσαν τόσοι πολλοί Volksdeutsche και, παρόλο που ήταν ένας πολύ αξιοπρεπής άνθρωπος, εξακολουθούσε να έχει εχθρούς... Και από τότε ταξιδεύαμε μαζί. Η μητέρα μου και οι αδελφές μου έμειναν στο Sosnowiec, με τον θείο και τη θεία μου. Περάσαμε το Przemysl, διασχίσαμε κολυμπώντας τον ποταμό San τη νύχτα, περάσαμε στη σοβιετική πλευρά και πήγαμε στο Λβιβ.

Έτσι πέρασα τους πρώτους μήνες του Δεύτερου Παγκοσμίου Πολέμου στο Λβιβ. Στην αρχή θα έλεγα ότι η κατάσταση ήταν δραματική. Υπήρχαν πολλοί πρόσφυγες από όλη την Πολωνία. Ο πατέρας νοίκιασε τελικά ένα δωμάτιο από τους Seweryns. Ήταν μια μητέρα με έναν γιο και μια κόρη. Ήταν Πολωνοί. Πολύ καλοί και αξιοπρεπείς άνθρωποι. Ο Natan ήθελε να γραφτεί σε ένα τεχνικό λύκειο, αλλά δεν ήθελαν να τον δεχτούν, επειδή ήταν "bieżenioc", [από τα ρωσικά: πρόσφυγας]. Στο Λβιβ είδε πώς ήταν ο πραγματικός κομμουνισμός και κατάλαβε ότι όλα αυτά ήταν παραπονημένα, όχι αληθινά. Ήταν κλεισμένος στον εαυτό του, δεν είχε φίλους. Όταν έφυγα [από το Λβιβ για το Βίλνιους] ήταν σχεδόν ολομόναχος. Δεν είχε καλή σχέση με τον πατέρα μας. Ο Natan αυτοκτόνησε το 1940.

Πήγα σε ένα κιμπούτς στο Βίλνιους τον Δεκέμβριο του 1939. Ο αδελφός μου με συνόδευσε μέχρι τον σταθμό του τρένου. Δεν είπα στον πατέρα ότι έφευγα, γιατί φοβόμουν ότι δεν θα με άφηνε να φύγω. Του έγραψα και κατά κάποιον τρόπο με συγχώρησε. Πήγα στο κιμπούτς, γιατί ήθελα να φύγω για την Παλαιστίνη... Όλα ήταν εντελώς παράνομα, τα χαρτιά κανονίστηκαν στη [σοβιετική] Ρωσία.

Την άνοιξη του 1941 έλαβα ένα γράμμα από τη μαμά, που είχε σταλεί από το Sosnowiec στο Βίλνιους. Το γράμμα έφτασε στο ταχυδρομείο κανονικά. Η μαμά δεν ήξερε, αλλά έγραφε ότι λυπόταν που δεν θα έβλεπε ποτέ ξανά τον Natan. Πώς ήξερε τι είχε συμβεί; Νομίζω ότι ο πατέρας πρέπει να της έγραψε κάτι. Και ο πατέρας μου έκρυψε από εμένα τον θάνατο του Natan... Όταν έλαβα αυτό το γράμμα ζήτησα από τον φίλο μου Dudek Goldberg, ο οποίος θα πήγαινε στο Λβιβ, να μάθει ακριβώς [τι είχε συμβεί]. Τότε μου έφερε την είδηση ότι ο Natan είχε αυτοκτονήσει. Τότε ήταν που επέστρεψα στον πατέρα, στο Λβιβ, ήταν Μάιος του 1941. Ο πόλεμος μεταξύ Γερμανίας και Ρωσίας ξέσπασε ένα μήνα αργότερα. Ο Dudek Goldberg πήγε επίσης στο Λβιβ. Ήταν ο πρώτος μου έρωτας: Ο Dudek Goldberg από το Radom. Τον γνώρισα στο Βίλνιους, στο κιμπούτς. Ήμασταν μαζί στο Λβιβ για μικρό χρονικό διάστημα. Αργότερα ξέσπασε ο πόλεμος και επιστρατεύτηκε στον σοβιετικό στρατό. *C'est tout* - αυτό είναι όλο. Πέθανε στο στρατό. Όλοι ήξεραν: τους έστελναν όλους στο μέτωπο χωρίς καμία εκπαίδευση, ως τροφή για τα κανόνια.

Ο Natan Beitner, αδερφός της Irena, την δεκαετία του 1930. 1937

Αφού επέστρεψα από το Βίλνιους εγκαταστάθηκα με τον πατέρα μου σε εκείνο το δωμάτιο στο Seweryns. Ένα μήνα μετά την είσοδο των Γερμανών, έγινε ένα πογκρόμ εναντίον των Εβραίων. Τότε ήταν που πέθανε ο πατέρας μου. Ήμουν κι εγώ σε εκείνο το πογκρόμ. Κατάφερα να βγω από τη φυλακή στην οδό Lackiego επειδή τους έδειξα το έγγραφο που είχα. Ο Γερμανός με κοίταξε, ήμουν νέα, ξανθιά, γαλανομάτα, ίσως δεν του φαινόμουν για Εβραία. Τέλος πάντων, διάβασε «τόπος γέννησης: Μαγδεμβούργο» και τους ζήτησε να με βγάλουν από τη φυλακή, μαζί με άλλα δύο κορίτσια.

Ήμουν ολομόναχη, αφού ο πατέρας μου δολοφονήθηκε στο πογκρόμ. Όταν άρχισαν να στήνουν το γκέτο, έφυγα από το Λβιβ. Αποφάσισα να πάω στη μητέρα μου, στο Sosnowiec. Σταμάτησα τις άμαξες με τα άλογα. Θυμάμαι ότι έκανα το σημείο του σταυρού κάθε φορά που περνούσαμε έναν σταυρό, ώστε οι οδηγοί να μην νομίζουν ότι ήμουν Εβραία. Ήμουν εξαιρετικά προσεκτική... Θυμήθηκα ότι είχα κάποιους μακρινούς συγγενείς στο Olkusz και πήγα εκεί. Μου έδωσαν χρήματα, ώστε να τα έχω για τα εισιτήρια του λεωφορείου και του τρένου. Αγόρασα ένα εισιτήριο και πήγα στο Sosnowiec.

Οι Γερμανοί είχαν λεπτομερή κατάλογο όλων όσων περνούσαν από τη Γενικό Κυβερνείο στο Ράιχ, επειδή όλοι αυτοί οι άνθρωποι έπρεπε να υποβάλουν αίτηση για «Kennkarte». Οι Γερμανοί τους μάζεψαν σε ένα μέρος. Έλαβα εντολή να πάω εκεί. Εμάς, τους νέους, μας έστειλαν σε στρατόπεδο εργασίας. Έτσι τον Φεβρουάριο του 1942 ήμουν ήδη στο στρατόπεδο Oberaltstadt [ναζιστικό στρατόπεδο στα σύνορα Τσεχίας-Πολωνίας]. Σήμερα ονομάζεται Hořejší Staré Město [τώρα Horní Staré Město, τμήμα του Trutnov στην Τσεχία]. Στην αρχή ήταν στρατόπεδο εργασίας. Το εργοστάσιο παρήγαγε κλωστές. Οι ώρες εργασίας ήταν, για παράδειγμα, από τις 2.30 π.μ. έως τις 2.30 μ.μ.. Και μετά έπρεπε να καθαρίζεις το στρατόπεδο, να τρίβεις τα πατώματα, να κάνεις κάθε είδους πράγματα... Ζούσαμε σε φρικτούς στρατώνες γεμάτους κοριοίς. Στο στρατόπεδο υπήρχαν μόνο κορίτσια. Έγινα καλή φίλη με κάποιες από αυτές.

Ανακάλυψα ότι ένα γκέτο είχε δημιουργηθεί στο Sosnowiec τους επόμενους μήνες, αφότου με έστειλαν στο στρατόπεδο. Το γκέτο βρισκόταν στη Środula, μεταξύ του Sosnowiec και του Będzin. Η οικογένειά μου μεταφέρθηκε στο γκέτο. Έτσι άρχισα να σκέφτομαι να φέρω τη μητέρα μου και τις αδελφές μου στο στρατόπεδο. Εντωμεταξύ, η μητέρα μου περπατούσε στο Sosnowiec και εκλιπαρούσε να την πάνε στο στρατόπεδο. Τελικά, κάποιος την βαρέθηκε και την έβαλε σε κάποιο μεταφορικό μέσο. Κατάφεραν να φτάσουν σε μένα πριν από τους τελικούς εκτοπισμούς από το γκέτο της Środula. Όλα τα άλλα μέλη της οικογένειας μεταφέρθηκαν στο Άουσβιτς και πέθαναν όλοι. Ήμουν στο στρατόπεδο με τη

μητέρα μου και τις αδελφές μου μέχρι το τέλος του πολέμου. Και όλες επιβιώσαμε.

Μετά τον πόλεμο: οικογένεια και μετανάστευση

Αφού φύγαμε από το στρατόπεδο πήγα στο Salzburg για κάποιο διάστημα [σε στρατόπεδο εκτοπισμένων ατόμων (DP)]. Επειδή δεν ξέραμε πού να πάμε, θέλαμε μαζί με τη μητέρα μου και τις αδελφές μου να πάμε στο Ισραήλ. Στο Salzburg ζούσαμε σε στάβλους που είχαν διαμορφωθεί για να κοιμόμαστε. Από το Salzburg πήγαμε στη Γερμανία.

Γνώρισα τον σύζυγό μου στη Γερμανία, το 1945. Ο σύζυγός μου ήταν από το Będzin. Το όνομά του ήταν Szyja, Stanisław ήταν το ψευδώνυμό του πριν από τον πόλεμο. Ο Stanisław ήταν αριστερός. Ήταν αυτοδίδακτος, αλλά ήταν άνθρωπος με μεγάλες γνώσεις. Μετέφραζε από τα γερμανικά, από τα γίντις. Ξεκίνησε να γράφει τη δεκαετία του 1920. Ήταν στο Άουσβιτς, στο Οράνιενμπουργκ, στο Ζαξενχάουζεν, στο Νταχάου, στο Φράιμαν [τόπος που δεν ταυτοποιήθηκε] - απελευθερώθηκε εκεί το 1945, ήταν άρρωστος με φυματίωση, τον πήγαν στο νοσοκομείο. Παντρευτήκαμε στις 11 Μαρτίου 1946, όταν βγήκε από το νοσοκομείο.

Η Irena και ο Stanisław Wygodzki μετά τον πόλεμο 1947

Οι δύο αδελφές μου και η μητέρα μου πήγαν στην Παλαιστίνη κατευθείαν από τη Γερμανία. Ήθελα κι εγώ να πάω στην Παλαιστίνη, αλλά ο σύζυγός μου, που ήταν Πολωνός συγγραφέας και κομμουνιστής, πίστευε ότι η θέση του ήταν στην Πολωνία. Είχε αγωνιστεί για αυτόν τον σοσιαλισμό συνειδητά σε όλη του ζωή και όταν ήρθε στην Πολωνία, ήθελε να συνεχίσει να τον χτίζει. Όταν παντρευτήκαμε ο σύζυγός μου έθεσε αυτόν τον όρο - ότι θα επιστρέψαμε στην Πολωνία. Και συμφώνησα, γιατί τον αγαπούσα. Οι άνθρωποι έφευγαν για την Παλαιστίνη, για την Αμερική, πήγαιναν σε όλα τα μέρη. Κανείς δεν επέστρεφε στην Πολωνία, γιατί ήξεραν ότι εκεί υπήρχε αντισημιτισμός.

Φτάσαμε λοιπόν στη Βαρσοβία. Ο σύζυγός μου δούλευε για κάποιο διάστημα στο Υπουργείο Πολιτισμού και αργότερα μόνο στο σπίτι. Το μόνο που έκανε ήταν να γράφει. Εγώ δούλευα μέχρι τη γέννηση του γιου μου. Το 1952 γέννησα τον Adam. Αργότερα

γεννήθηκε η κόρη μου, η Ewa. Είναι τρία χρόνια μικρότερη από τον Adam. Δεν ήμουν μια παραδοσιακή Εβραία νοικοκυρά. Μεγάλωσα τα παιδιά μου με κοσμικό [μη θρησκευτικό] τρόπο. Τους μιλούσα για την κληρονομιά τους. Ο σύζυγός μου και εγώ δεν αποκρύψαμε ποτέ την ταυτότητά μας. Ο σύζυγός μου δεν ήθελε ποτέ να πάει στο Ισραήλ, αλλά το 1967 αποφάσισε να πάει. Τότε ο αντισημιτισμός δεν γνώριζε όρια. Φύγαμε το 1968, τον Ιανουάριο. Όλη η περίοδος που προηγήθηκε της αναχώρησής μας ήταν φρικτή. Μας ακολουθούσαν, παρακολουθούσαν το τηλέφωνό μας. Ακόμη και ο γιος μας ήθελε να φύγει, γιατί είχε βιώσει αντισημιτισμό στο σχολείο... Η κόρη μου βίωσε επίσης αντισημιτισμό.

Στην Πολωνία ο σύζυγός μου συνήθιζε να κερδίζει χρήματα με έναν συγκεκριμένο τρόπο - εξέδιδε βιβλία. Ωστόσο, στο Ισραήλ δεν έπαιρνες πολλά ούτε για εκείνα τα γραπτά που δημοσιεύονταν. Έπρεπε να τα βγάλουμε πέρα με κάποιον τρόπο και έτσι σπούδασα για εννέα μήνες σε μια σχολή αισθητικής στο Τελ Αβίβ. Στην αρχή περίμενα πολύ καιρό, σχεδόν ένα χρόνο, για να έχω τους πρώτους μου πελάτες. Δούλευα πολύ σκληρά, είχα μάθει να δουλεύω σκληρά στην Πολωνία. Αργότερα είχα πολλούς πελάτες. Ο σύζυγός μου συνήθιζε να γράφει λίγο. Και άρχισε να εργάζεται για το Yad Vashem [μουσείο Ολοκαυτώματος, αρχείο και μνημείο στην Ιερουσαλήμ]. Ετοίμαζε ορισμούς για την Encyclopedia Judaica γι' αυτούς και επιμελούνταν επίσης απομνημονεύματα. Ο σύζυγός μου ήταν δυσαρεστημένος με πολλά πράγματα στο Ισραήλ: τη στάση τους απέναντι στους Άραβες και σε αυτούς τους ορθόδοξους ανθρώπους, την εξουσία τους στη χώρα. Όταν γίνονταν εκλογές ψηφίζαμε πάντα το Εργατικό Κόμμα. Του έλειπε πολύ η Πολωνία, του έλειπαν οι φίλοι του και το παρελθόν του. Ποτέ δεν ανήκε πραγματικά πουθενά...

Στη συνέχεια άρχισαν τα προβλήματα με τα παιδιά. Βρίσκονταν σε έναν διαφορετικό κόσμο, το κλίμα, η νοοτροπία, τα πάντα ήταν ξένα γι' αυτά. Παρόλο που προσπάθησαν να ριζώσουν εκεί, δεν τα κατάφεραν. Ο γιος μου είχε αποφασίσει να φύγει οριστικά από το Ισραήλ [το 1975 ή το 1976]. Παντρεύτηκε μια Ελβετίδα [το 1985]. Ταξίδεψαν σε όλο τον κόσμο. Ήταν στην Ινδία, τη Νέα Ζηλανδία, τη Τζαμάικα, τη Νότια Αμερική. Η κόρη τους, το όνομά της είναι Sunshine, γεννήθηκε στη Νέα Ζηλανδία. Μετά από κάποιο διάστημα στην Ισπανία, η κόρη μου γνώρισε έναν Γάλλο τον οποίο παντρεύτηκε. Ζουν στη νότια Γαλλία εδώ και δέκα χρόνια, έχουν δύο κόρες.

Ο σύζυγός μου πέθανε το 1992. Έμεινα στο Ισραήλ για πολλά χρόνια μετά. Τελικά, αποφάσισα ότι αν ήθελα να κρατήσω επαφή με τα παιδιά μου, θα έπρεπε να πάω στην Ευρώπη. Αποφάσισα ότι δεν θα επέστρεφα ποτέ στο Ισραήλ. Το 2000 αποφάσισα να πάω στην κόρη μου [στη Γαλλία]. Αλλά αποδείχθηκε ότι δεν αισθανόμουν καλά εκεί. Έτσι αποφάσισα να πάω στη Βαρσοβία, να δω πώς θα ήταν εδώ, αν θα μπορούσα να ζήσω, γιατί δεν είχα ποτέ φανταστεί ότι θα επέστρεφα στην Πολωνία αφότου έφυγα [το 1968]. Έτσι έφτασα εδώ, εδώ είμαι και δεν τα πάω και τόσο άσχημα. Όχι καλά, γιατί δεν αισθάνομαι δεσμούς με το Ισραήλ, την Πολωνία ή τη Γαλλία. Είμαι κάπως μετέωρη, ούτε εδώ ούτε εκεί. Είμαι Ισραηλινή πολίτης, δεν έχω πολωνικό διαβατήριο. Η πολωνική υπηκοότητα μου αφαιρέθηκε. Θα μπορούσα να προσπαθήσω να την ανακτήσω, αλλά δεν είμαι σίγουρη ότι αξίζει τον κόπο. Με αποθαρρύνουν επίσης τα ίδια πράγματα που με απομάκρυναν και στο Ισραήλ. Για παράδειγμα οι φανατικοί, οι οποίοι είναι ίδιοι παντού. Οπότε όλα αυτά είναι δύσκολα, ειδικά από τη στιγμή που είμαι μόνη μου. Ξέρω ότι δεν έχω πολύ χρόνο μέχρι το τέλος, γι' αυτό χαίρομαι κάθε φορά που ο γιος μου ή η κόρη μου έρχονται να με επισκεφτούν. Υπάρχουν αρκετοί άνθρωποι με τους οποίους μπορώ να μιλάω κατά καιρούς. Για παράδειγμα, από λογοτεχνικούς κύκλους. Δεν συμμετέχω στη ζωή της εβραϊκής θρησκευτικής κοινότητας στη Βαρσοβία. Ποτέ δεν το έκανα. Δεν βλέπω γιατί να αρχίσω τώρα. Διαβάζω πολύ. Κυρίως για το Ολοκαύτωμα. Κατά κάποιο τρόπο δεν μπορώ να αφήσω πίσω μου το παρελθόν.

Η Irena και ο Stanisław Wygodzki στη Θάλασσα της Γαλιλαίας 1973

Η Irena Wygodzka το 2004 2004